

POLSKIE DOŚWIADCZENIA GÓRNICZE WZORCEM DLA ALBANI

Badania i oceny stanu technicznego maszyn i urządzeń górniczych wykonywane przez Centrum Badań i Dozoru Górniczego Podziemnego określone zostały w podpisanym liście intencyjnym jako priorytetowy obszar współpracy pomiędzy CBiDGP a albańskim urzędem górniczym RISHM (Departament Nadzoru Bezpieczeństwa Górniczego), funkcjonującym w ramach Ministerstwa Energii i Przemysłu w Tiranie. Wiedza i doświadczenia polskich ekspertów okazały się szczególnie cenne dla wymagającego gruntownych zmian w tym zakresie przemysłu wydobywczego Albanii.

Podstawą górnictwa albańskiego jest chrom. Kopalnie wydobywające ten surowiec skoncentrowane są przede wszystkim w północnej i wschodniej części kraju, gdzie położona jest m.in. Bulquiza, z największą i najbardziej znaną kopalnią Todo Manço. Jeszcze na początku lat 90. XX wieku Albania plasowała się na trzecim miejscu wśród światowych producentów rud chromu, z wydobyciem na poziomie około

1.400.000 t rocznie. Obecnie 32 zakłady górnicze dostarczają każdego roku 300–400.000 t bardzo dobrej jakości surowca, zawierającego 42 proc. tlenku, duży procent żelaza i śladowe ilości glinu.

Bogactwem naturalnym, z którego również słynie Albania, jest bitum. Stanowi on bardzo ceniony na świecie dodatek do mieszanki asfaltu drogowego. Kopalnia będąca własnością francuskiego konsorcjum wydobywa ok. 120.000 t tego surowca rocznie.

Niezwykle ważną gałąź przemysłu wydobywczego Albanii stanowi górnictwo naftowe. Dwa główne ośrodki, w których zlokalizowane są złoża ropy naftowej – Kucova i Patos wydobywają rocznie do 1.500.000 t surowca, pokrywając znaczną część krajowego zapotrzebowania. Ponadto ten południowo-europejski kraj dysponuje również zasobami między innymi złota, srebra, żelaza, miedzi oraz węgla brunatnego.

Przedstawiciele instytucji nadzorujących funkcjonowanie

przemysłu wydobywczego w Albanii podkreślają, iż sektor ten wymaga modernizacji nie tylko w zakresie odnowienia i remontu parku maszynowego. Jeden z najważniejszych kierunków planowanych zmian odnosi się do systemu nadzoru nad bezpieczeństwem eksploatacji i pracy ludzi poprzez kontrole, badania i oceny stanu technicznego wykorzystywanych w zakładach górniczych maszyn, urządzeń oraz ich elementów. W tej dziedzinie Polska ze swoim doświadczeniem naukowym i praktycznym, prawnym i organizacyjnym stanowi dla Albańczyków punkt odniesienia do stworzenia nowych, dostosowanych do współczesnych wymogów europejskich i światowych reguł oraz standardów w górnictwie.

O tym, skąd wzięło się w Albanii takie zainteresowanie polskimi rozwiązaniami i badaniami prowadzonymi przez Centrum Badań i Dozoru Górniczego Podziemnego mówi **Rrapush Tola**, dyrektor RISHM.

FOT.CBiDGP

Jak doszło do zainicjowania Państwa współpracy z Polską?

Inicjatorem naszego poznania i współpracy z Waszym krajem był prof. Arquile Teta z Politechniki Tirańskiej, który swoje wykształcenie zdobył w krakowskiej Akademii Górniczo-Hutniczej, stąd jego bliskie kontakty z Polską. Za pośrednictwem firmy Temida, która w ubiegłym roku otworzyła polskie przedstawicielstwo w Tiranie, poczynił wszelkie starania, żeby poznać nas z tutejszymi firmami działającymi w obszarze górnictwa, w tym z Centrum Badań i Dozoru Górniczego Podziemnego. Nasz pierwszy przyjazd do Polski miał miejsce w 2014 roku. Odwiedziliśmy wówczas CBiDGP, gdzie mieliśmy możliwość obejrzenia laboratorium, urządzeń badawczych i pomiarowych, które używane są w Polsce do kontroli stanu lin stalowych, maszyn wyciągowych i tak dalej. Było to dla nas bardzo interesujące, ponieważ podobne maszyny i urządzenia są wykorzystywane w naszych kopalniach. Niemniej brakuje nam do ich badania i takiego sprzętu, i takich metod badawczych oraz pomiarowych, jakich używa Centrum Badań i Dozoru Górniczego Podziemnego w Łędzinach/Mysłowicach-Brzezince.

List intencyjny, którego RISHM jest współsygnatariuszem, dotyczy właśnie tego obszaru Państwa zainteresowań – badań maszyn i urządzeń górniczych prowadzonych przez CBiDGP.

Taka firma jak Centrum Badań i Dozoru Górniczego Podziemnego, specjalizująca się w badaniach, pomiarach, ocenach stanu technicznego urządzeń eksploatowanych w zakładach podziemnych, w Albanii nie istnieje. Nasze kopalnie odkrywkowe wykorzystują podobne jak w polskich kopalniach urządzenia, które także wymagają kontroli i regularnych badań. Bardzo wiele z nich to urządzenia starego typu. I tak na przykład w zakładach wydobywczych pracuje 7–8 maszyn wyciągowych, które zakupione zostały właśnie w Polsce, ale przed 40 laty. Mimo że nadal pracują, to jednak są to stare maszyny. By móc poznać

ich stan techniczny, oszacować termin możliwej eksploatacji, określić zakres prac remontowych i zagwarantować bezpieczeństwo górnikom, niezbędne jest wykonanie badań i pomiarów. Niestety, brakuje nam sprzętu, metodyki badawczych i pomiarowych oraz takiej firmy badawczej, jak CBiDGP. I to właśnie zdecydowało o podjęciu współpracy z przedsiębiorstwem, którego wiedza i doświadczenia są dla nas niezwykle cenne. Po tej wizycie, po tym, co zobaczyliśmy, i po konsultacjach ze specjalistami CBiDGP, którzy odbyli u nas wizytę ekspercką, zakupiliśmy sprzęt, który mierzy i kontroluje stan lin wyciągowych w maszynach górniczych. Teraz będziemy dalej współpracować zarówno w zakresie samego wykonywania pomiarów, jak i interpretacji otrzymanych wyników. Pozwoli nam to poznać stan maszyn, oszacować termin ich możliwej eksploatacji, określić zakres prac remontowych. Bardzo liczymy na pomoc CBiDGP w tej dziedzinie. Planujemy na początek współpracować właśnie w tych kopalniach, w których są maszyny wyciągowe. Potem rozszerzymy działania na inne kopalnie, gdzie eksploatowany jest inny sprzęt, inne urządzenia, także wymagające badań.

W Polsce Prawo geologiczne i górnicze obowiązuje zakłady przemysłu wydobywczego do prowadzenia badań i pomiarów maszyn i urządzeń górniczych oraz warunków pracy w kopalniach. W jaki sposób RISHM kontroluje albańskie kopalnie będące własnością prywatnych przedsiębiorców, na ile ma wpływ na ich działania w zakresie prowadzenia badań eksploatowanych urządzeń?

Prawo albańskie zezwala RISHM przeprowadzać kontrole i dozór we wszystkich przedsiębiorstwach wydobywających surowce naturalne. Zatem RISHM zgodnie z prawem może nałożyć grzywnę, zamknąć tymczasowo całą kopalnię do momentu poprawienia pewnych aspektów aktywności niezgodnych z przepisami, a także przekazać ministrowi wniosek o anulowanie licencji przyznanej przez Narodową Agencję Źródeł Naturalnych przedsiębiorstwu prywatnemu

Rrapush Tola, dyrektor albańskiego RISHM, podpisujący list intencyjny o współpracy z CBiDGP.

na wydobywanie kopalni. Taka sytuacja oczywiście może mieć miejsce w przypadku niezastosowania się do przepisu odwołującego się do konieczności przeprowadzenia badań. Zmiany dokonane w 2004 roku w obszarze prawa górniczego wprowadzają odpowiednie przepisy, określające, jak mają być kontrolowane liny, maszyny i urządzenia górnicze, w tym urządzenia służące do transportu ludzi i urobku. Niemniej chociaż ustawodawstwo istnieje, to nie mieliśmy odpowiedniego sprzętu ani wiedzy, ani doświadczenia, aby móc je wprowadzać w życie. Dlatego tak cenne są dla nas doświadczenie, wiedza i metodyki CBiDGP, które moglibyśmy zastosować w naszym górnictwie. I to jest cel, który stawiamy sobie w RISHM, ponieważ naszym zadaniem jest kontrolowanie sprzętu i maszyn górniczych, tak żeby życie ludzi pracujących w kopalniach było bezpieczne.

Jak Pan ocenia stan bezpieczeństwa pracy w albańskich kopalniach?

Chociaż bezpieczeństwo pracy w kopalniach

jest pierwszorzędnym zadaniem RISHM, to w Albanii są problemy w tym względzie. Oczywiście wynikają one z tego, że nasze kopalnie ciągle nie funkcjonują w pełni zgodnie z przepisami i zasadami. Zależy to od poziomu zarządzania oraz wykształcenia i kultury tych, którzy pracują w kopalni: dozoru, górników. Staramy się jednak, żeby wszystkie nowe standardy zagraniczne, w tym proponowane przez Unię Europejską, znalazły zastosowanie i były praktykowane w naszych kopalniach. Krok za krokiem zdążamy do tego, żeby poprawiać ten stan i żeby sytuacja kopalni była coraz lepsza. Z naszych ostatnich studiów i danych wynika, że około 60 kopalni, które miały zezwolenie na eksploatację, nie spełniało warunków gwarantujących bezpieczeństwo pracy, dlatego odwołaliśmy ich licencje na prowadzenie wydobywania. Proces kontroli prowadzony jest w kolejnych 18 kopalniach, które także mogą zostać czasowo zamknięte, bo poziom bezpieczeństwa w nich jest zbyt niski, by ludzie mogli pracować. To pokazuje, że nasze ministerstwo reaguje na wszelkie nieprawidłowości.

Co spowodowało, że polskie przepisy i zasady prowadzenia badań maszyn i urządzeń górniczych spotkały się z takim szczególnym zainteresowaniem strony albańskiej?

Myszę, że dopóki górnictwo polskie jest bardzo rozwinięte w skali europejskiej i światowej, dopóty polskie prawo jest najlepsze. Trudno jednak powiedzieć, czy wszystkie przepisy polskie zastosujemy w Albanii. Z całą pewnością wiele czerpiemy z doświadczeń praktycznych dotyczących eksploatacji kopalni w Polsce. Oczywiście rozeznawaliśmy też i studiowaliśmy prawa i przepisy, które obowiązują w innych krajach „górnictwych”. Dążymy do tego, żeby nasze prawo górnicze odpowiadało wytycznym Komisji Europejskiej w zakresie pracy i bezpieczeństwa pracy w kopalniach, co także decyduje o tym, że polski wzorzec leży w obszarze naszego szczególnego zainteresowania.

ROZMAWIAŁA: JOANNA PRUCHNICKA